

10. Закон України "Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки". Електронний ресурс.

11. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>.

12. Державне управління екобезпеки у Волинській області. Волинське державне лісогосподарське об'єднання «Волиньліс». Природно-заповідний фонд Волинської області. – Луцьк.: Ініціал, 1999. – С. 4-5.

13. Kozulin A., Flade M. Breeding habitat, abundance and conservation status of the Aquatic Warbler *Acrocephalus paludicola* in Belarus // *Vogelwelt* . – 1999. – 120. – P. 97–111.

## **ФЛОРИСТИЧНЕ РІЗНОМАНІТТЯ ШАЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ**

*Турич Ірина– студентка Біо-32*

*Голуб В.О., к. с.-г. н., доцент кафедри ботаніки,*

*Голуб С.М., к. с.-г. н., доцент кафедри ЛСПГ,*

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк*

Територія ШНПП є своєрідним природним комплексом, який розташований на північно-західній частині Поліської низовини з переважанням рівнинного рельєфу, поширеним розвитком амовіальних відкладів та великою кількістю озер. Шацькі озера є найменш проточними внутрішніми водоймами України і з приводу слабого зовнішнього водообміну дуже чутливі до дії будь-яких зовнішніх факторів.

Як природоохоронний об'єкт Шацький національний природний парк здебільшого відповідає вимогам, які ставить Міжнародний союз охорони природи до національних парків, і в системі національних парків відображує специфіку поліської природи. Його відвідування залишає незабутнє враження від мальовничих краєвидів, чистого повітря, гостинності поліщуків

Але для всебічного аналізу рекреаційних ресурсів ШНПП потрібно визначити також проблемні питання. За результатами вивчення екологічно-токсикологічної ситуації на Шацьких територіях встановлено, що вони потерпають від комплексного забруднення [3,4].

Кількість відпочиваючих на Шацьких озерах із кожним роком збільшується, а це вимагає великої уваги до збереження природних багатств цього краю, в першу чергу чистої води, флори і фауни озер та лісів

На сьогодні важливим є впорядкування рекреаційних потоків відпочивальників, що потребує подальшого вивчення впливу рекреаційних навантажень на екосистеми парку, визначення порогових рівнів стійкості рослинних угруповань у межах рекреаційних ділянок. Доцільним є обґрунтування й застосування реабілітаційних заходів для відновлення

трав'яного покриву лісу в межах рекреаційних ділянок, а також вилучення на деякий час ділянок із рекреаційного використання для відновлення природного стану рослинності та ґрунтового покриву.

Особливості природних умов обумовлюють і характер розподілу рослинного покриву парку. За геоботанічним районуванням, його територія належить до Ратнівсько-Любешівського (Верхньоприп'ятського) району з переважанням соснових лісів чорницево-зеленомохових та евтрофних осокових боліт. Вкриті лісовою рослинністю землі займають 50% загальної площі парку, луки – 14,3%, болота – 4,0%, води – 14,2%. Решта площі знаходиться під орними землями, садибами, трасами [2].

Флора парку налічує 795 видів вищих судинних рослин, серед яких найбільшими за кількістю видів є родини складноцвітих, злакових та осокових. Тут відмічено зростання 265 видів діатомових водоростей, 119 видів мохоподібних та 75 видів істівних грибів. Загалом тут представлено близько

### Угруповання парку, які занесені до «Зеленої книги України»

№ п/п	Назва і номер угруповання	Статус угруповання	Режим збереження
<b>ЛІСОВІ УГРУПОВАННЯ</b>			
1	43. Угруповання звичайно соснових лісів звичайно ялівцевих ( <i>Pineta (sylvestris) juniperosa (communis)</i> ) та звичайнодубово-звичайнососнових лісів звичайно ялівцевих ( <i>Querceto (roboris) – Pineta (sylvestris) juniperosa (communis)</i> )	Перебувають під загрозою зникнення	Заповідний та заказний
2	46. Угруповання ялиново-клейковільхово-звичайнососнових лісів ( <i>Piceeto(abietis) – Alneto (glutinosae) – Pineta (sylvestris)</i> ) та ялиново-повислоберезово-звичайносонових лісів ( <i>Piceeto (abietis) – Betuleto (pendulae) – Pineta (sylvestris)</i> )	Перебувають під загрозою зникнення	Заповідний та заказний
3	69. Угруповання ялинових лісів ( <i>Piceetaabietis</i> )	Типові	Заповідний та заказний
<b>БОЛОТНІ УГРУПОВАННЯ</b>			
4	121. Угруповання формації берези низької ( <i>Betuletahumilis</i> )	Перебувають під загрозою зникнення	Заповідний та заказний
5	124. Угруповання формації меч-трави болотної ( <i>Cladietamarisci</i> )	Перебувають під загрозою зникнення	Заповідний та заказний
6	131. Угруповання формацій шейхцерієво-сфагнової ( <i>Scheuchzerieto (palustris) – Sphagneta</i> ), осоково-шейхцерієво-сфагнової ( <i>Cariceto-Scheuchzerieto (palustris) – Sphagneta</i> )	Перебувають під загрозою зникнення	Заповідний, частково-заказний
<b>ВОДНІ УГРУПОВАННЯ</b>			
7	135. Угруповання формації альдрованди пухирчастої ( <i>Aldrovandetavesiculosae</i> )	Перебувають під загрозою зникнення	Заповідний, частково-заказний
8	140. Угруповання формації глечиків жовтих	Типові	Абсолютної

	( <i>Nuphareta luteae</i> )		заповідності
9	141. Угруповання формації їжачої голівки маленької ( <i>Sparganietaminimi</i> )	Типові	Абсолютної заповідності
10	144. Угруповання куширу напівзануреного ( <i>Ceratophylleta submerse</i> )	Типові	Регульованої заповідності
11	145. Угруповання формації латаття білого ( <i>Nymphaetaalbae</i> )	Рідкісні	Абсолютної заповідності
12	146. Угруповання формації латаття сніжно-білого ( <i>Nymphaetacandidate</i> )	Рідкісні	Абсолютної заповідності
13	152. Угруповання формації пухирника малого ( <i>Utricularietaminoris</i> )	Рідкісні	Абсолютної заповідності
14	154. Угруповання формації рдесника довгого ( <i>Potamogetoneta praelongi</i> )	Рідкісні	Заповідний та заказний
15	156. Угруповання формації рдесника туполистого ( <i>Potamogetoneta obtusifolii</i> )	Рідкісні	Абсолютної заповідності
16	157. Угруповання формації рдесника червонуватого ( <i>Potamogetoneta rutili</i> )	Рідкісні	Абсолютної заповідності

40% флори Українського Полісся в цілому або 70% флори Західного Полісся. До Червоної книги України занесено 28 видів флори судинних парку: береза низька, зозуліні черевички справжні, булатка червона, гніздівка звичайна, жировик Льозеля, любка дволиста, журавлина дрібноплода, росички англійська та середня, товстянка звичайна тощо.

На території Шацького НПП встановлено 119 видів мохоподібних: 10 видів печіночників і 109 – мохів, в тому числі 15 сфагнових. Тут зберігаються бріофіти низинних і сфагнових боліт, хвойних (зокрема, ялинових), мішаних та листяних лісів. У парку знайдено ряд рідкісних реліктових болотних мохів, з них псевдокалієргони трирядний і плауноподібний, скорпідій скорпіоноподібний та меезія тригранна, занесені до Червоної книги України, а один вид, гаматокауліс глясுவатий – до Червоної книги мохоподібних Європи. У майбутньому список мохоподібних, відомих для цього парку, може бути збільшеним за рахунок детальних бріофлористичних досліджень, а також критичного вивчення гербарних матеріалів, зібраних на цій території [5].

Територія Шацького національного природного парку зазнала значного радіоактивного забруднення унаслідок Чорнобильської катастрофи. Для визначення показників щільності забруднення населених пунктів, на території проведено комплекс радіологічних досліджень. У результаті аналізу проведених досліджень встановлено, що, згідно з чинними нормативами, радіологічне забруднення лісових масивів Шацького НПП перевищує доаварійні показники в 10–23 рази і становить 0,35–0,46 Кі/км<sup>2</sup>. Що ж до виробничого використання лісової продукції – грибів, ягід, то за нею потрібно впровадити систематичний радіологічний контроль, тому що вміст радіоцезію становить 397–2020 Бк/кг, що перевищує ДР-2006 більше ніж у чотири рази.

Проаналізувавши дані, що описують темпи зміни забруднення радіоцезієм листя чорниць та ґрунту ягідника можна зробити висновок, що рівень забруднення рослин радіонуклідом зменшується набагато швидше, ніж

грунту, на якому вони зростають. Причиною цього може бути його закріплення на ґрунтових комплексах і, відповідно, зменшення доступності до засвоєння рослинами. При збереженні цієї тенденції у майбутньому, на радіоактивно забруднених територіях (навіть при порівняно повільному зменшенні забруднення ґрунту) можна очікувати набагато швидший, ніж для ґрунтів, вихід на допустимий чинними санітарно-гігієнічними нормами рівень забруднення рослин і їх можливе народногосподарське використання в якості сировини для харчової та фармацевтичної промисловості – зрозуміло, з належним контролем їх радіологічної якості [1].

### Список використаних джерел:

1. Грабовський В. А. Радіоекологічний моніторинг Шацького національного природного парку (Волинська область) / В. А. Грабовський, О. С. Дзендзелюк, Г. З. Дуцяк, І. М. Катеринчук // Вісник Вінницького політехнічного інституту.– 2006. № 5.
2. Державне агентство лісових ресурсів України. Шацький національний природний парк. Літопис природи (книга 27, 2014 рік) – с.Світязь, 2015.–306 с.
3. Зузук, Ф. В. Шацький національний природний парк: минуле, сьогодення, майбутнє / Ф. В. Зузук, І. І. Залеський, К. Б. Сухомлін, П. Т. Яценко, П. В. Юрчук // Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр./ за заг. ред. Ф. В. Зузука. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – № 11. – С. 8–18.
4. Національні природні парки – минуле, сьогодення, майбутнє. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції до 30-річчя створення Шацького національного природного парку (Світязь, 23-25 квітня 2014 року) – К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2014,– 610с
5. Стойко С. М. Раритетні фітоценози Західних регіонів України (Регіональна «Зелена книга») / [С. М. Стойко, Л. І. Мілкіна, П. Т. Яценко, О. О. Кагало, Л. О. Тасенкевич]. – Львів : Світ, 1997. – 190 с.

## БІОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ КАРТОПЛІ ВІД ШКІДНИКІВ

*Мерленко І.М., к.с.-г., доцент кафедри екології,  
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк*

Картопля, безперечно, – цінний продукт харчування, без якого жителі багатьох країн сьогодні не уявляють свого існування. І назву “другий хліб” вона отримала не випадково. У кулінарних книгах записані сотні рецептів картопляних страв. Цей заморський овоч давно став незамінним у харчовому раціоні населення європейського і частини азійського континентів.